

hedens Koblere», som Lessing kaldte dem. Den ærlige Forsker renoncerer paa at ville aflede de moralske Principer, der opretholde Verden, ud af den blot ydre Erfaring.» Og derfor haaber Forf. da at have holdt sig ude fra den Fare, som Riehl betegner som «den statistiske Sygdom». «Alligevel er det, for Theologen saavel som for enhver Menneskekjender og Menneskeven, af gjennemgribende Betydning at iagttage det menneskelige Samfundslivs Kjendsgjerninger omkring os. Han maa se at bringe sin Livsanskuelse i Samklang med dem. Og da han fra forskellige Sider trues af Faren for Mistydninger, saa maa han navnlig se at værges sig mod de Slutninger, der forekomme ham falske. Dette har jeg ogsaa forsøgt at gjøre. En dobbelt Modsætning havde jeg her for Øje. Paa den ene Side stod ligeoverfor mig Forsvarerne af en paa en naturalistisk Livsanskuelse hvilende Socialfysik («physique sociale»); paa den anden Side havde jeg at bekæmpe Repræsentanterne for en idealistisk Personaethik. Med Henblik paa disse to modstaaende Partier troede jeg ved Benyttelsen af moralstatistiske Data at kunne eftervise den socialetiske Verdensanskuelser Berettigelse og Nødvendighed.» —

Vi henlede dermed Opmærksomheden paa den ny Udgave af dette Værk, der baade i Kraft af sin Iderigdom og positive Stofrigdom indtager en af de allerøverste Pladser i den statistiske Literatur.

Lujo Brentano, die christlich sociale Bewegung in England. Zweite verbesserte, durch einen Anhang vermehrte Ausgabe. Leipzig, Verl. v. Duncker & Humblot. 1883 (224 S., 2 M. 40).

Prof. Brentano skildrer her den kristelig-sociale Bevægelse i England i Aarene 1848—54, dens Udvikling, dens religiøse og socialpolitiske Synspunkter, dens Associa-

tionsbestræbelser, og dens Fald. Det lykkedes ikke de Kristeligt-Sociale — der navnlig grupperede sig om de tre Bannerførere, J. M. Ludlow, F. D. Maurice og Charles Kingsley —, trods al Begavelse, fremragende Dygtighed og samvittighedsfuld Arbejden, at omvende Arbejderne til Kristendommen, at føre Agerbrug, Industri og Handel ind under et kristeligt-idealt Associationsprincip, at skabe levedygtige Produktionsforeninger. Men de udrettede meget derved, at de fik de dannede Klasser, ikke mindst Gejstligheden, til at stille sig i et sympathetisk Forhold til Arbejderne. Og lykkedes det end ikke at gennemføre det kristeligt-sociale Program, saa udfylde de engelske kristelige Socialister dog i ethvert Fald en af de interessanteste Perioder af den sociale Bevægelses Historie. Prof. Brentano var særligt kaldet til at skrive dette Afsnits Historie. Han har gjort det væsenlig objektivt, indskrænkende sig til at redegjøre for de kristeligt-sociale Anskuelser, afholdende sig fra at kritisere dem. Og for at gøre Læserne den kristeligt-sociale Agitation mere anskuelig har han i et Anhang til sin Afhandlings anden Udgave — den første fremkom i Juliheftet 1883 af Schmollers «Jahrbuch für Gesetzgebung Verwaltung und Volkswirtschaft» — aftrykt i Oversættelse forskellige af de kristelige Socialisters Artikler m. m. Vi finde saaledes her Charles Kingsleys berømte Prædiken «Kirkens Budskab til Arbejderne». Fremdeles F. D. Maurices Program for Dannelsen af «Working Men's College». Endvidere nogle Artikler af Bladet «The Christian Socialist», deriblandt Ludlows Aabningsartikel om «den ny Ide» og Kingsleys Artikler om «Bibel-Politik eller Gud retfærdiggjort ligeoverfor Folket».
